A 0.8–2.6 m thick cultural layer dating to the second half of the 19th–20th century and containing coeval finds (Fig. 2) was recorded during the excavation. Test pit 5 contained a fragment of late 19th – early 20th-century stone paving with a gutter (Fig. 1), which could have been laid on this plot after a house had been erected. A fragment of an underground sewerage collector from the first half of the 20th century (Fig. 3) was unearthed in test pit 8.

Zenonas Baubonis,
Mindaugas Mačiulis

Tyrinėjimai Sereikiškių parke

UAB „Pireka“ užsakymu, rengiantis Sereikiškių parko atkūrimo darbams (projektą rengė SĮ „Vilniaus planas“), 2011 m. spalio–gruodžio mėnesiais projektuojamų inžinerinių tinklų, dekoratyvių vandens elementų, vartų vietose buvo atlikti archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai, kurių metu šurfais bei perkasomis buvo ištirtas bendras 142 m^2 plotas (1 pav.).

Parko P dalyje, būsimų inžinerinių komunikacijų vietose archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis fiksuotas šurfuose 1, 3, 4, 23.

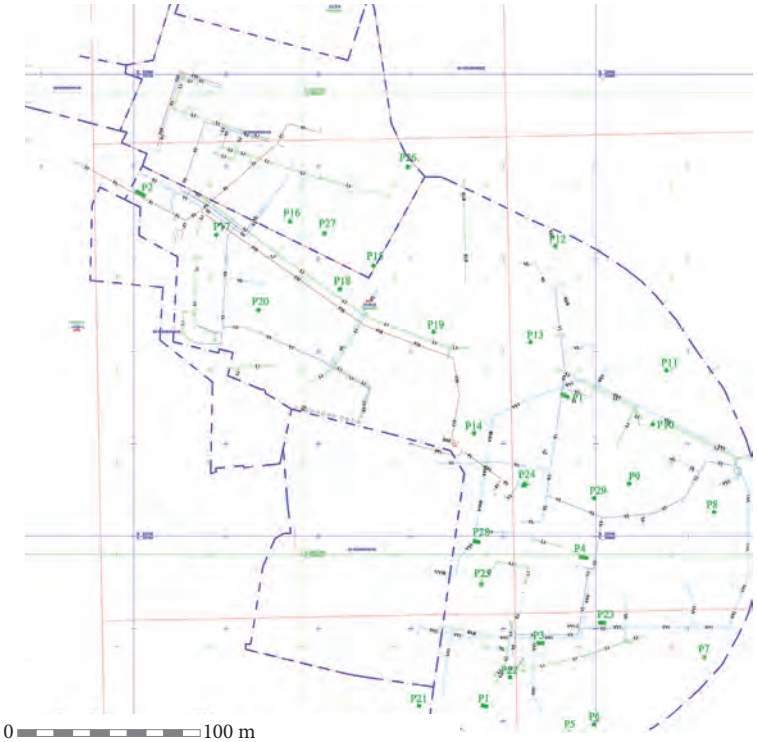
Šurfe 1 po 45–50 cm storio XX a. II pusės bei 60–65 cm storio XIX a. II pusės supiltiniais sluoksniais atkastas iki 1 m storio XVIII a. kultūrinis sluoksnis su XVII–XVIII a. radiniais: buitinės žiestos keramikos šukėmis, plokštinių, karnizinių koklių fragmentais, monetomis. Po šiuo sluoksniu fiksuotas įžemis – žvyringas smėlis. Šurfas iškastas iki 2,7 m gylio.

Šurfuose 3, 23 po analogiškais supiltiniais XIX–XX a. sluoksniais atkastas 1,3–1,4 m storio XVIII a. I pusės kultūrinis sluoksnis su to meto radiniais: koklių fragmentais, žiestos keramikos šukėmis. Šurfai iškasti iki 2,2 m gylio. Įžemis šurfe 3 nepasiektas dėl jį užliejusio gruntinio vandens. Geologinių tyrimų metu nustatyta, jog šurfe 3 archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis dar tęsiasi 1,6 m. Po šiais sluoksniais geologiniame gręžinyje pasiektas įžemis – vandeningas žvyras.

Šurfe 4 po aukščiau minėtais paviršiniais 1,3 m storio XIX–XX a. sluoksniais atkastas 80 cm pločio, 2 m ilgio bei iki 90 cm išlikęs sienos fragmentas, orientuotas P–Š kryptimis. Siena rišta kalkių skiediniu iš 20x10–15x7 cm dydžio plytų bei įvairaus dydžio akmenų. Po šiuo sluoksniu šurfe fiksuotas apie 40 cm storio fragmentiškas XVIII–XIX a. pradžios juodos žemės kultūrinis sluoksnis su to meto radiniais: keramikos šukėmis, koklių fragmentais. Įžemis nepasiektas dėl užliejusio gruntinio vandens. Šurfas iškastas iki 2,7 m gylio (2 pav.). Geologinių tyrimų metu nustatyta, jog šurfe 4 archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis dar tęsiasi 80–90 cm.

Kituose parko P dalyje kastuose šurfuose (5–7, 21, 22) archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio neaptikta. Fiksuoti supiltiniai 1,1–1,3 m storio XIX a. II pusės – XX a. vidurio sluoksniai su gausiais to meto radiniais: dekoratyvinių plytelių fragmentais, koklių nuolaužomis, osteologine medžiaga ir t. t. Po šiais sluoksniais šurfuose fiksuoti sąnašinio biraus smėlio, žvyro sluoksniai.

Parko centrinėje dalyje archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis fiksuotas būsimų inžinerinių komunikacijų vietose ištirtuose šurfuose 24, 28, 29 bei projektuojamo tvenkinio vietoje kastame šurfe 25.

1 pav. Tirtų vietų planas. M. Mačiulio brėž.
Fig. 1. Plan of the evaluated areas.

2 pav. Šurfas 4. M. Mačiulio nuotr.
Fig. 2. Test pit 4.

Šurfe 24 po 1,2 m storio XIX–XX a. supiltiniais sluoksniais atkastas apie 30–40 cm storio griuveningas žvyro sluoksnis, po kuriuo atidengtas 1,3 m pločio, 1 m storio, iki 1,1 m įgilintas sienos fragmentas, orientuotas P–Š kryptimis. Siena rišta kalkių skiediniu iš 20x 10–15x7 cm dydžio plytų bei įvairaus dydžio akmenų. Šalia minėtojo fragmento atidengta vėlyvesnė medinės sienos konstrukcija – buvusio pastato siena (?). Siena 50 cm pločio, 2 m storio, išlikusi iki 80 cm. Konstrukcija orientuota P–Š kryptimis, paklota lygiagrečiai su aukščiau minėta siena. Po šiomis konstrukcijomis šurfe fiksuotas sąnašinis smėlio sluoksnis su juodžemio tarpsluoksniais (mikrosluoksniais).

Šurfe 25 po 60 cm storio nevertingais XX a. sluoksniais fiksuotas apie 40 cm storio labai neintensyvus kultūrinis sluoksnis su pavieniais XVIII–XIX a. radiniais. Šurfas iškastas iki 1 m gylio. Įžemis nepasiektas dėl šurfą užliejusio gruntinio vandens. Geologinių tyrimų metu nustatyta, jog šurfe kultūrinio sluoksnio storis dar tęsiasi 80 cm.

Šurfe 28 po 1,1 m storio supiltiniais XIX–XX a. sluoksniais atkastas 1,7 m XVII–XVIII a. viduriu datuojamas kultūrinis sluoksnis. Šurfe įžemis nebuvo pasiektas dėl užliejusio vandens. Šurfas iškastas iki 2,8 m gylio. Geologinių tyrimų metu nustatyta, jog šurfe kultūrinio sluoksnio storis dar tęsiasi 2,2 m. Po šiuo sluoksniu gręžinyje pasiektas įžemis – vandeningas žvyras (upės vagos aliuvis).

Šurfe 29 po 1,3 m storio XIX–XX a. supiltiniais sluoksniais atkastas griuveningas apie 40–50 cm storio XVII–XVIII a. kultūrinis sluoksnis su to laikotarpio radiniais: keramikos šukėmis, koklių fragmentais. Po šiuo sluoksniu šurfuose fiksuotas įžemis – vandeningas smėlis.

Kituose centrinėje parko dalyje tirtuose šurfuose (8–14) bei perkasoje 1 archeologiškai vertingo sluoksnio neužfiksuota: aptikti supiltiniai XX–XIX a. sluoksniai, kurių storis siekia iki 2,9 m. Šurfuose 18, 19 kultūrinio sluoksnio taip pat neužfiksuota: rasti iki 3 m gylio XX a. viduriu datuojami permaišyti sluoksniai.

Parko V dalyje archeologiškai vertingas kultūrinis sluoksnis fiksuotas būsimų inžinerinių komunikacijų vietose ištirtuose šurfuose 16, 17, 20, 26, 27 bei gynybinės sienos vietoje iškastoje perkasoje 2.

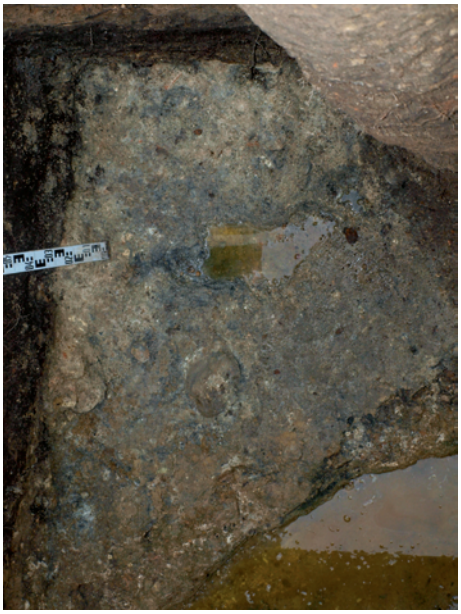
Šurfe 16 po 30 cm storio velėnos bei XX a. žemės sluoksniu kampe atkastas 1 m pločio mūrininis pastato kampo fragmentas (3 pav.), datuojamas XVII a. II puse. Pastato kampas orientuotas PV–ŠR kryptimi. Kampas išlikęs iki 2,3 m gylio. Pastato kampui panaudoti rieduliai bei 30x14x7 cm dydžio plytos, kurios tarpusavyje rištos kalkių skiediniu. Kultūrinis sluoksnis šurfe yra 1,2 m storio. Sluoksnyje rasta daug archeologiškai vertingų radinių: glazūruotų puodų šukių, koklių fragmentų ir

3 pav. Šurfas 16. M. Mačiulio nuotr.
Fig. 3. Test pit 16.

4 pav. Perkasa 2. M. Mačiulio nuotr.
Fig. 4. Trench 2.

5 pav. Perkasoje 2 rastas gynybinės sienos padas. M. Mačiulio nuotr.
Fig. 5. The defensive wall base found in trench 2.

t.t. Po šiuo sluoksniu šurfe pasiektas įžemis – drėgnas molingas smėlis.

Šurfe 17 po paviršiniais iki 1,9 m storio XIX–XX a. supiltiniais sluoksniais fiksuotas apie 30 cm storio XVII–XVIII a. datuojamas fragmentiškas kultūrinis sluoksnis. Įžemis šurfe nepasiektas dėl šurfą užliejusio gruntinio vandens. Šurfas iškastas iki 2,5 m gylio. Geologinių tyrimų metu nustatyta, jog šurfe kultūrinio sluoksnio storis dar tęsiasi 2,6 m.

Šurfe 20 po supiltiniais 1,5 m storio XIX–XX a. sluoksniais atkastas 70 cm storio sąnašinis kultūrinis sluoksnis su XVII–XIX a. datuojamais archeologiniais radiniais. Po šiuo sluoksniu šurfe pasiektas įžemis – žvyringas smėlis.

Šurfe 26 20 cm gylyje fiksuotas akmenų grindinys, datuojamas XX a. I puse. Po šiuo grindiniu aptiktas XVIII–XIX a. kultūrinis sluoksnis, kurio storis siekia iki 1 m. Po šiuo sluoksniu šurfe atidengtas apie 80 cm storio griuvenų sluoksnis su pavieniais archeologiniais radiniais. Šurfas iškastas iki 2,9 m gylio. Šurfe įžemis nepasiektas dėl užliejusio vandens. Geologinių tyrimų metu nustatyta, jog griuvenos tęsiasi dar 20 cm, o po jomis yra 2,4 m storio kultūrinis sluoksnis.

Šurfe 27 po 80–90 cm storio supiltiniais XIX–XX a. sluoksniais atkastas apie 1,5 m storio juodos žemės XVII–XVIII a. kultūrinis sluoksnis su itin gausiais archeologiniais radiniais: koklių fragmentais, keramika, odos liekanomis. Po šiuo sluoksniu atkastas 40 cm storio XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios kultūrinis sluoksnis. Šurfas iškastas iki 2,7 m gylio, įžemis nepasiektas dėl užliejusio gruntinio vandens. Geologinių tyrimų metu nustatyta,

6 pav. Keramika. M. Mačiulio nuotr.

Fig. 6. Ceramics.

7 pav. Lėkštės fragmentas. M. Mačiulio nuotr.

Fig. 7. A plate fragment.

jog šurfe kultūrinis sluoksnis dar tęsiasi 1,2 m.

Perkasos 2 ŠV dalyje po 60 cm storio XX a. supiltiniu sluoksniu atkastas 1 m pločio, 2 m ilgio bei iki 80 cm išlikęs mūrinės sienos fragmentas, orientuotas P–Š kryptimi (4 pav.). Siena rišta kalkių skiediniu iš 32x15x7 cm dydžio plytų bei įvairaus dydžio akmenų. Perkasos PR dalyje po aukščiau minėtu supiltiniu sluoksniu atidengti 3 archeologiškai vertingi iki 2,2 m storio kultūrinio sluoksnio horizontai, datuojami XVII a. pradžia – XVIII a. pabaiga. 2,6 m gylyje nuo žemės paviršiaus perkasos PR dalyje rastas PR–ŠV kryptimi orientuotas 2,2 m pločio, 2 m ilgio, išlikęs iki 50 cm gynybinės sienos pado fragmentas (5 pav.). Sienos padui mūryti panaudotas kalkių skiedinys bei nedideli rieduliai. Perkasa iškasta iki 2,8 m gylio. Įžemis nepasiektas dėl perkasą užliejusio gruntinio vandens. Geologinių tyrimų metu nustatyta, jog perkasoje kultūrinis sluoksnis (?) dar tęsiasi 2 m.

Tuo tarpu šurfuose 15, 26 kultūrinio sluoksnio nerasta – iki 2,8 m gylio fiksuoti XX a. vidurio permaišyti sluoksniai.

Parko P dalyje fiksuoti kultūriniai sluoksniai nėra intensyvūs; išskiriami 2 labai aiškūs horizontai: XX a. vidurio ir XIX a. II pusės (abu horizontai yra supiltiniai) bei kiek fragmentiškesni XVII–XVIII a. sluoksniai, rasti minėtuose šurfuose. Problematiška išlieka šioje parko dalyje surastų mūrinių sienų paskirtis. Ji gali būti nustatyta tik vykdant platesnės apimties tyrinėjimus. Tuo tarpu centrinė parko ašis buvo užpilta XIX–XX a. viduryje, kai buvo performuotas parkas bei minėtoji ašis, supilant iki 3 m storio sluoksnį.

8 pav. Kokliai. M. Mačiulio nuotr.

Fig. 8. Stove tiles.

Parko ŠV dalyje kastuose šurfuose bei perkasose fiksuoti kultūrinio sluoksnio horizontai yra kur kas intensyvesni bei storesni (formavęsi miesto įtakoje), pagal radinius (6–8 pav.) preliminariai datuojami XVII–XIX a. Neaiški lieka gynybinės sienos mūro tąsa ŠV kryptimi, taip pat surasto namo kampo funkcija.

The Field Evaluation in Sereikiškės Park

142 m^2 were excavated in test pits and trenches during an evaluation conducted at the sites of planned utility lines, decorative water elements, and a gate in Sereikiškės Park (Fig. 1).

The cultural layers recorded in the test pits excavated in the S part of the park were not intense except for two very clear horizons from the mid-20th and from the second half of the 19th century (both fill layers). The 17th–18th-century layers were somewhat more fragmentary. In test pits 4 and 24, fragments of masonry walls and a wooden building (?) (Fig. 2) were unearthed under the aforementioned upper 19th–20th-century 1.3 m thick layers. The purpose of the masonry walls discovered in this part of the park remains unclear. The cultural layer horizons recorded in the test pits and trenches excavated in the NW part of the park are somewhat more intense, thicker, and earlier (but formed under the influence of the city) and date to the 17th–19th centuries according to the finds (Figs. 6–8). A 1 m wide masonry fragment of a building corner dating to the second half of the 17th century (Fig. 3) was unearthed in test pit 16. The SE – NW oriented base of the Vilnius defensive wall, which is 2.2 m wide, 2 m long, and has survived up to a height of 50 cm (Fig. 5) was found in trench 2 (Fig. 4) at a depth of 2.6 m from the ground's surface. It had been created using lime mortar and small boulders.

Linas Girlevičius

Žvalgymai Vilniuje

2011 m. Vilniuje, paveldosauginiu požiūriu saugomose teritorijose atliekant įvairius, dažniausiai su statybos ar remonto darbais susijusius darbus, buvo atlikti archeologiniai žvalgymai. Daugelyje žvalgytų objektų tyrinėjimai nesuteikė naujos informacijos apie archeologinę situaciją konkrečiame objekte. Duomenys apie šiuos objektus pateikiami „Mažai informatyvių archeologinių tyrinėjimų“ lentelėje. Tačiau atliekant tyrinėjimus dalyje objektų surinkta naujos informacijos apie kultūrinio sluoksnio pobūdį, datavimą, dabar tik po žeme išlikusias anksčiau stovėjusių pastatų liekanas.

Algirdo g. 48 kasant tranšėją elektros kabeliams į pastatą daugiausia kastas ankstesnės ūkinės veiklos suardytas supiltos struktūros kultūrinis sluoksnis. Žvalgymai atlikti apie 60 m^2 plote prie Panerių ir Algirdo gatvių. Gilintasi iki 0,7–1 m gylio. Smėlio, žvyro įžemis pasiektas tirtos teritorijos Š ir vidurinėje dalyje. Vidurinėje tirtos teritorijos dalyje, 20–40 cm gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus slūgsančiame maišyto smėlio sluoksnyje aptikta žmonių kaulų iš suardytų palaidojimų. 2005 m. vykusių žvalgomųjų tyrinėjimų metu žmonių kaulų aptikta sklype Algirdo g. 48 (žr. *ATL 2005 metais*, Vilnius, 2006, p. 225–226). Kaulai į šią teritoriją tikriausiai yra patekę iš suardytų Šv. Stepono bažnyčios aplinkoje buvusios laidojimo vietos kapų. Ateityje reiktų tiksliau nustatyti šio laidojimo paminklo ribas.